

- FRIEDLEIN, G. 1998. Zentrensysteme und Raumentwicklung in der westlichen Ukraine. – In: BRANDE, I.–DIETER, F. (Hsg.): Städteysteme und Regionalentwicklung in Mittel- und Osteuropa. Beiträge zur Regionalen Geographie, Institut für Länderkunde, Leipzig, pp. 75–125.
- FRIEDLEIN, G. 2000. Grundzüge der Raumstruktur der Ukraine – Österreichische Osthefte, 42. 3–4. Österreichisches Ost- und Südosteuropa Institut, Wien, pp. 11–42.
- HAJDÚ-MOHAROS J. 1995. Fehéroroszország, Ukrajna, Moldávia – ELTE Eötvös Kiadó, Budapest, 173 p.
- HARAN, A. 2002a. Der regionale Faktor in der ukrainischen Politik. – In: SIMON G. (Hsg.): Die neue Ukraine. Böhlau Verlag, Köln–Weimar–Wien, pp. 99–126.
- HARAN, A. 2002b. Innenpolitische Bestimmungsfaktoren der Außenpolitik – In: SIMON G. (Hsg.): Die neue Ukraine. Böhlau Verlag, Köln–Weimar–Wien, pp. 267–296.
- HRYZAK, J. 2002. Die kommunistische Vergangenheit in der Gegenwart – In: SIMON G. (Hsg.): Die neue Ukraine. Böhlau Verlag, Köln–Weimar–Wien, pp. 29–50.
- Isztoricsnij Atlasz Ukrajini 2001. – Mapa Kijiv, Kijev
- MAKSYMENKO, S. 2000. Ukrajna regionális politikája: az átmenet kihívásai. – In: HORVÁTH GY. (szerk.): A régiók szerepe a bővülő Európában. MTA RKK Pécs, pp. 119–129.
- MENDÖL T. 1946. A kultúrtáj képe a Szovjetunióban. – In: BOLGÁR E. (szerk.): A Szovjetunió I. köt. Athenaeum, 567 p.
- MRINSKA, O. 2003a. Regional disparities in Ukraine – consequences of transitional period. – National Taras Shevchenko University, Kijev, 18 p.
- MRINSKA, O. 2003b. Traditional industrial regions of Ukraine. – Paper for RSA International Conference, Pisa, 16 p.
- NEMES-NAGY J. 1998. A tér a társadalomkutatásban. – Hirschler Rezső Szociálpolitikai Egyesület, Budapest, 260 p.
- VAN ZON, H. 2001. The Political Economy of Independent Ukraine. – University of Sunderland, England, 236 p.
- VAN ZON, H.–BATAKO, A.–KLESZLAVSKA, A. 1998. Social and Economic Change in Eastern Ukraine. – Ashgate, Adlershot–Brookfield–Singapore–Sydney, 182 p.

Katona András (főszerk.): Közlekedés a Kárpát-medencében. Újabb kutatási eredmények. – Közlekedési Múzeum, Budapest, 2003. 198 p.

Közlekedéstörténészeink lelkes csapata 2002-ben tartotta legutóbbi tudományos konferenciáját a Közlekedési Múzeumban. A Közlekedéstudományi Egyesület Közlekedéstörténeti Szakosztályával közös rendezvényen a szakterületen született legújabb kutatási eredményekről számoltak be a kutatók. Ezek közzétételére vállalkozott a Közlekedési Múzeum Katona András főigazgatójának, a tanulmánykötet főszerkesztőjének irányításával, s bátran kijelenthetjük: értékes adalékkal gazdagodott a hazai közlekedéstudomány szakirodalmá.

Az olvasónak az izléses borítójú könyv első végiglapozása után három dolog keltheti fel rögtön a témakör iránti érdeklődését: a szerteágazó tartalom, az adatgazdagság és a szakcikknek lényegre törő tömörsége, mely sajátosságok máris olvasásra ösztönöznek. Jelen ismertetőben nem is térnénk ki az egyes tanulmányok részletes tartalmára, csupán

arra vállalkozunk, hogy ízelítőt nyújtsunk belőlük, főként önmagukért beszélő címeiket alapul véve...

Az 5 tematikus részből és 20 tanulmányból felépülő kötet *első* blokkja térkép-történeti munkával kezdődik, amelyben DEÁK Antal András a világ első kereskedelmi térképének tudománytörténeti jelentőségét méltatja, ezt követően TÖRÖK Enikő ismerteti meg Mikoviny Sámuel térképeinek sajátos útábrázolásaival. T. MÉREY Klára a napóleoni háborúk korának dél-dunántúli útviszonyait írja le, végül OLTER László a 18-19. sz. fordulójának magyarországi úti élményeiből, és a korabeli szállások minőségéből ad ízelítőt delizsánszal közlekedő brit utazók tapasztalatai alapján.

„A tradicionális közlekedésről” címet viselő *második* részben az észak-dunántúli falvak parasztjai által használt járműfajtákat mutatja be KEMECSEI Lajos archív fotókkal illusztrált tanulmányában, majd SZULOVSKY János a járműkészítéssel foglalkozó 19. sz.-i iparosokról, mint speciális foglalkozási csoportról nyújt plasztikus képet az Olvasónak. Az ismert közlekedéstörténész, FRISNYÁK Zsuzsa módszertani tartalmú munkájában a 19. sz.-i járműszámlálások forráselemzési gyakorlatát veszi górcső alá, majd a lovas nemzetnek számító magyarság életében igen csak fontos szerepet játszó nyergek osztályozását végzi el, és a különböző nyergelési fajták néprajzi szerepét hangsúlyozza cikkében GRÁFIK Imre. A szárazföldi közlekedés technikai alapját jelentő kerék, mint szimbólum sajátosságaival, és a közgondolkodásban való megjelenésével foglalkozik a blokk MOLNÁR Erzsébet által írt záró tanulmánya.

Gazdasági és hadügyi kérdéseket tárgyal a könyv *harmadik* része, amelynek első cikkében EPERJESI László a fiumei kikötő nemzetgazdasági szerepét értékeli a ki- és bera-kási forgalmak változásai alapján. KALOCSAI Péter dualizmus kori vidéki vasútajainak a hazai urbanizáció fejlődésében betöltött szerepét méltatja. NAGY Miklós Mihály a tapasztalt katonaföldrajzos szemével nézi és értékeli a Monarchia hadiflottájának tudományos eredményekben és izgalmakban bővelkedő expedícióit, végül KRÁMLI Mihály a korszerű osztrák-magyar hadiflotta létrehozatalának technikai feltételeivel ismerteti meg az Olvasót.

A „sebesség” a tárgya, és az annak növeléséért tett erőfeszítések bemutatása a célja a csupán 3 tanulmányból álló *negyedik* blokknak. Ebben elsőként az utazási sebesség növelésének a 19. sz.-ban rendelkezésre álló műszaki lehetőségeit tekinti át MISZLAY Zsolt, majd SZABÓ Attila a különféle repülőgép típusok fejlesztésével kapcsolatban boncolgatja a sebesség emelésére irányuló műszaki törekvések eredményeit. A különböző gépjármű-konstrukciókra vonatkozóan teszi ugyanezt HÍDVÉGI János a kötet rész lezárásaként.

Szintén 3 tanulmányt tartalmaz a könyv *ötödik* része, amelyben előbb JUSZTIN Márta két világháború közötti idegenforgalmunk fontosabb közlekedési vonatkozásait tárja az Olvasó elé, majd BARÁTH Magdolna az 1950-es évek „hídverő” miniszterének, Gerő Ernőnek a portréját rajzolja meg, történészként értékelve a politikus szerepét közlekedési hálózatunk második világháború utáni újjáépítésében. Valószínűleg a közlekedési vonatkozásokat alig érintő tartalma miatt került a blokk – és így a könyv – végére MISÓCZKI Lajos „Turizmus a Rákosi rendszerben” c. tanulmánya.

A nagy számú, gondosan válogatott korabeli fényképpel, grafikával illusztrált, az egyes szócikkek mondanivalóját alátámasztó gazdag térképanyaggal és táblázatokkal kiegészített tanulmánykötetet egyaránt haszonnal forgathatják a hazai közlekedés fejlődésének egyes történeti vonatkozásaival hivatásszerűen foglalkozó közlekedési és építészmérnökök, gazdaság- és hadtörténészek, múzeumi szakemberek vagy a téma iránt csak egyszerűen érdeklődő laikusok is.

TINER TIBOR